

Martyna Szczotka

ORCID: 0000-0003-0302-2961

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Pedagogiczny

Wprowadzenie

Nie ma na świecie takiego systemu edukacyjnego,
który by lekceważył rolę nauczyciela w procesie edukacji.
Mimo że są między tymi systemami znaczne różnice,
panuje w nich zgoda co do tego, że dobre wykształcenie
i dobre wychowanie może być dziełem dobrego nauczyciela-wychowawcy.
Wincenty Okoń

Zmieniający się świat kreuje nowe wyzwania pod adresem edukacji i nauczyciela. Nowe zjawiska, takie jak np. tworzenie się społeczeństwa wiedzy, proces informacyjnej eksplozji, rozbudowa środków masowej komunikacji społecznej, wzrost roli nauki i techniki, globalizacja i rosnąca złożoność świata, dalszy rozwój gospodarki, zmiany w świadomości i życiu duchowym społeczeństw, przekładając się na procesy edukacyjne, wymagają szczególnych kwalifikacji i kompetencji ich uczestników. Niezbędna jest refleksja nad tym, jak przygotować nauczyciela do pokonywania barier w rozumieniu otaczającego świata i odpowiedzialnego kształcenia kolejnych pokoleń do projektowania życia jednostkowego i zbiorowego.

Problem kształcenia nauczycieli jest przedmiotem nieustannych dyskusji i badań pedeutologicznych. Prezentowane są różne doktryny, modele, koncepcje i strategie w kształceniu nauczycieli. Przedstawione wizje nauczyciela ukazują nowe oczekiwania wobec tego zawodu i postulaty dotyczące kształcenia, profesjonalnego funkcjonowania, stosunku do zawodu i otoczenia społecznego. Znajomość tych postulatów ma istotne znaczenie dla modernizacji systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz zmiany praktyki działania nauczycielskiego. W debatach na temat kształcenia nauczycieli podkreśla się, iż kształcenie w zakresie kanonu wiedzy pedagogicznej opiera się w większości uczelni na starych koncepcjach. Unika się nowych idei, teorii czy dyskursów, które wymagają wysiłku poznawczego i krytycznego podejścia. Dominuje zatem w edukacji pedagogów orientacja na unikanie podejścia autorskiego i powielanie starych treści przedmiotowych (Śliwerski 2011).

Nowa rzeczywistość edukacyjna stawia przed nauczycielem kolejne zadania, wyznacza mu nową rolę, ukazuje inne możliwości. System edukacji nauczycielskiej powinien cechować się szerokim profilem kształcenia, otwartością i innowacyjnością, elastycznością i humanizacją, prospektywnością i ustawicznością, harmonijnym przygotowaniem do wszystkich funkcji nauczyciela, znajomością technicznych środków komunikacji społecznej, posługiwaniem się językami obcymi oraz weryfikowaną racjonalnością relacji pomiędzy przygotowaniem kierunkowym, ogólnopedagogicznym i metodyczno-sprawnościowym. Istnieje potrzeba nauczania zorientowanego nie tylko na zdobywanie wiedzy i jej reprodukcję, ale przede wszystkim na jej tworzenie i twórcze wykorzystanie. Nauczyciel powinien być przygotowany w trakcie studiów w uczelni kształcącej do zawodu. Zadać można pytanie, jak kształcić kandydatów na nauczycieli, aby umieli oni sprostać stawianym im przez współczesność zadaniom.

Mimo wielu badań prowadzonych od lat nad modelem kształcenia nauczyciela prawdziwe staje się stwierdzenie K. Jelińskiej:

Dziś, gdy w świecie dokonuje się tyle zmian, refleksja nad modelem zawodu nauczyciela wydaje się szczególnie potrzebna, dlatego że wymagania stawiane nauczycielom są zmienne, tak jak zmienny jest wzór doskonałego nauczyciela, który nie może być stabilny, bowiem musi być to model nauczania odpowiadający aktualnym potrzebom (1990).

Wiek XXI wymaga od ludzi nowego myślenia i działania, jak również większej mobilności zawodowej i uczenia się przez całe życie. Oznacza to, że oczekujemy od nauczycieli wiele i że wymagania w stosunku do nich będą duże, ponieważ od nich w znacznej mierze zależy, czy ta wizja stanie się rzeczywistością.

Bibliografia

- Jelińska K. (1990). *Z problemów zawodu nauczyciela. Wybrane cechy osobowości nauczycieli szkoły podstawowej w opinii uczniów*, „Hejnał Oświaty”, nr 1.
- Okoń W. (1996). *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, s. 423.
- Śliwowski B. (2011). *Debata na temat stanu rozwoju polskiej pedagogiki*, cz. 1, „Elektroniczny Biuletyn Zespołu Teorii Wychowania przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN Warszawa–Zielona Góra”, nr 12(28).

ADRES DO KORESPONDENCJI

dr Martyna Szczotka

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Pedagogiczny

e-mail: martyna.szczotka@ignatianum.edu.pl